



14.12.2020

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja

Kaupunkiympäristön toimialan lausunto kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuutettujen Amos Aholan ja Petrus Pennasen valtuustoaloitteesta, jossa esitetään Eliel Saarisen suunnittelemaa tornitaloa Elielinaukion kilpailuun

HEL 2020-010637 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristön toimiala antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Elielin kehitys Oy on hakenut suunnitteluvараusta Elielinaukion alueelle ideasuunnitelman laatimista ja jatkokehitystä varten. Alueen suunnittelusta on käynnissä ideakilpailu. Kilpailun pohjalta laaditaan alueen asemakaavan muutos. Suunnittelukilpailun tavoitteet ja suunnitteluohjeet perustuvat alueen asemakaavan muutoksen suunnitteluperiaatteisiin. Elielinaukion ja Asema-aukion asemakaavan muutoksen suunnitteluperiaatteet hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa 17.11.2020.

Alueen suunnittelun tavoitteena on täydentää aluetta rakentamisella, eheyttää ja elävöittää kaupunkirakennetta vastaamaan kaupunkilaisten ja vierailijoiden, kehittyvän keskustan sekä kiinteistöjen tulevaisuuden tarpeita, alueen arvokas ympäristö huomioiden. Lisäksi alueen jalankulkuvirtojen sujuvuutta parantavia toimenpiteitä sekä pyöräpysäköinnin lisäämistä alueella tutkitaan.

Alue on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä. Ympäristön rakennuskanta on ajallisesti sekoittunutta. Vanhimmat rakennukset ovat 1800–1900-luvun vaihteesta ja uusimmat 2000-luvulta. Asema-aukio on osa yli sata vuotta vanhaa rautatieaseman etuaukioiden sarjaa. Elielinaukio muodostui aukiksi vuoden 1996 asemakaavan myötä. Arvokkaimmat rakennukset suunnittelualueen ympäristössä ovat päärautatieasema, Postitalo sekä Sokos.

Alueen suunnittelun pohjaksi on laadittu suunnitteluperiaatteet. Periaatteiden lähtökohdina ovat Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, Helsingin yleiskaava 2016, maanalainen yleiskaava, Helsingin kaupunki-strategia, Hiilineutraali Helsinki 2035 sekä selvitys Helsingin korkeasta rakentamisesta (2011). Lisäksi suunnittelun pohjaksi on laadittu selvityksiä kulttuuriympäristön arvoista sekä teknisistä lähtökohdista. Suunnittelun pohjaksi on myös analysoitu alueesta tehtyjen kyselyiden aineistoja. Selvityksiä tarkennetaan suunnittelun edetessä.



14.12.2020

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja

Suunnittelualue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen viereen. Viereiset korttelit kuuluvat Museoviraston RKY 2009-kohdeluetteluihin Helsingin Rautatien Rautatieasema ja Vakuutusyhtiö Pohjan talo, Lasipalatsi ja Rautatalo -kokonaisuuksiin.

Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on merkitty aluemerkinä C1. Yleiskaavan aluemerkin C1 määritelmä on seuraava: ”Palvelu-, liike- ja toimitilapainotteinen keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava pääsääntöisesti liiketilaksi. Alue on kävelypainotteinen”.

Kantakaupungissa sijaitsee historiallinen keskusta ja asuinalueiden kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia puistoineen. Historiallisen keskustan matala siluetti on Helsingin erityisyys, joka voidaan nähdä kilpailukykytekijänä eurooppalaisten suurkaupunkien joukossa, ja se halutaan säilyttää jatkossakin. Kaikkialla kantakaupungin alueella tulee ottaa huomioon kulttuurihistorialliset, rakennustaiteelliset sekä maisemakulttuuriarvot. Yleiskaavassa säilytetään ja vahvistetaan kaikkia edellä mainittuja kantakaupungin ominaisuuksia.

Periaatteiden tavoitteena on ohjata suunnittelua siten, että alueen ominaispiirteet toimivat lähtökohtina alueen kehittämisessä. Keskeisimmät alueen suunnittelua ohjaavat elementit ovat arvokas ympäristö ja liikenteelliset lähtökohdat, erityisesti alueen kävely-ympäristö. Lisäksi alueen tulee tukea ympäristön toiminnallisia piirteitä keskusta-alueena ja merkittävänä joukkoliikenteen solmupisteenä. Tavoitteena on myös varmistaa uudisrakentamisen ja julkisen tilan riittävä laatu. Alueen kehittämisen lähtökohtana on, että nykyinen Elielinaukion bussiliikenne saadaan sijoitettua Kampin terminaaliin.

Aloitteessa esitetään, että vuonna 1922 järjestetyn Chicago Tribune Tower -arkkitehtuurikilpailun toisen palkinnon saanut Eliel Saarisen ehdotus osallistuisi kilpailuun omana ehdotuksenaan. 29-kerroksinen suunnitelma on noin 140 metriä korkea ja pohjapinta-altaan noin 1 200 m². Arkkitehtuurikilpailun tontti sijoittuu pohjois-amerikkalaisen suurkaupungin keskustaan. Kilpailun tavoitteena oli suunnitella toimistotalo ja löytää arkkitehtoninen ilme uudelle rakennustyyppille. Suunnitelma on sittemmin toiminut esikuvana useille 1900-luvun alkupuolen pilvenpiirtäjä rakennuksille Yhdysvalloissa.

Esitetty suunnitelmavaihtoehto ei ole kaupunkiympäristön toimialan mukaan alueen kaavoituksen lähtökohtien eikä alueelle hyväksytyjen suunnitteluperiaatteiden mukainen, ja se poikkeaa myös yleiskaavan ja



14.12.2020

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja

korkean rakentamisen periaatteista. Suunnitelma muodostaisi alueelle uuden merkittävän maamerkin, joka ei olisi kilpailun lähtökotien mukainen. Rakennus olisi valmistuessaan keskustan ja kantakaupungin korkein rakennus. Vain mahdolliset Pasilan ratapihan Trigoni-tornit olisivat korkeampia nykyisten suunnitelmien mukaisina.

Keskeinen tavoite alueen suunnittelussa on ympäristön arvojen huomioiminen. Saarisen suunnitelma sijoittui toiseen paikkaan, jossa suunnittelun lähtökohdat olivat erilaiset. Elielin- ja Asema-aukion suunnittelun kaupunkikuvalliset lähtökohdat muodostuvat eri lähtökohdista; Päärautatieasema kellotorneineen tulee säilyä alueen maamerkinä ja merkittävimpana rakennuksena. Lisäksi uudisrakentaminen tulee sovittaa alueen ympäröivään rakennuskantaan.

Elielin- ja Asema-aukion ympäristön rakennukset ovat myös ajallisesti eri vaiheissa rakentuneita ja edustavat rakentamisajankohtansa tyyliä ja rakentamisen tapaa. Esitetty suunnitelma oli vuonna 1922 moderni ja uutta luovaa arkkitehtuuria. Nykyään rakennus edustaisi sata vuotta vanhaa amerikkalaista arkkitehtuurin tyyliä, eikä liity Helsingin tämän päivän rakentamisen ominaispiirteisiin.

Valtuustoaloite

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Elielinaukion arkkitehtuurikilpailua täydennetään niin, että sijoittamalla tontille Eliel Saarisen suunnittelema Chicago Tribune Tower (1922, vielä rakentamatta, pohjapinta-alaltaan kaksi kertaa Vltavan kokoinen hoikka torni) voi osallistua kilpailuun, sillä reunaehdolla, että vähintään alin kerros on julkista tilaa ja rakennus nykysäännösten mukainen.

Eliel Saarisen suunnittelemaa tornitaloa ei olla vielä rakennettu. Monet pitivät sitä aikanaan kilpailun parhaana suunnitelmana, ja toteutumattomanakin Saarisen näkemys ohjasi kymmenien merkittävien tornitalojen tyylivalintoja 90-luvulle asti.

Perusteluna tälle on erinomainen sopivuus kulttuurihistorialliseen ympäristöön, riittävä rakennusoikeuden määrä (n. 40 000 kerrosneliömetriä) parhaalla mahdollisella sijainnilla, kansainvälinen huomioarvo vanhan ja uuden arkkitehtuurin yhdistämisessä, sekä kunnianosoitus eräälle maamme tunnetuimmista arkkitehteistä.

Amos Ahola
Petrus Pennanen



14.12.2020

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja

Lisätiedot

Janne Prokkola, yksikön päällikkö, puhelin: 310 37233
janne.prokkola(a)hel.fi
Perttu Pulkka, johtava arkkitehti, puhelin: 310 37465
perttu.pulka(a)hel.fi

Mikko Aho
kaupunkiympäristön toimiala-
johtaja